

Психологія мислення та інтелекту

**Від живого споглядання до
абстрактного мислення і від
нього до практики – такий
діалектичний шлях пізнання
істини, пізнання об'єктивної
реальності**

(В.І. Ленін)

Мисленням називається психічний процес, який полягає у розкритті зв'язків і залежності між предметами і явищами.

Це вища форма узагальненого і опосередкованого (через слово) відображення у свідомості людини найбільш суттєвих властивостей предметів і явищ об'єктивної дійсності та їх взаємозв'язків.

Мислительні операції

- **Аналіз** – мислительний поділ осмисленого матеріалу на складові частини і виділення окремих ознак елементів, властивостей
- **Синтез** – мисленне з'єднання в одне ціле окремих частин.
- **Порівняння** – полягає у встановленні схожості і (або) відмінності між предметами і явищами.
- **Узагальнення** – виділення головних загальних, найбільш характерних ознак для певного предмету, явища, ситуації
- **Абстракція** – виділення окремих ознак об'єкта, що вивчається.

- **Конкретизація** – мислительна операція, протилежна абстракції
- **Класифікація** – це поділ і наступне об'єднання предметів чи явищ більш загальним поняттям
- **Систематизація** – мислений розподіл предметів і явищ в певному порядку у відповідності з існуючими між ними зв'язками.

Мислительні операції

узагальнення

порівняння

синтез

аналіз

**ОПЕРАЦІЇ
МИСЛЕННЯ**

**РЕЗУЛЬТАТ
МИСЛЕННЯ**

абстрагування

конкретизація

класифікація

судження

істинне
хибне

поняття

загальні
одиначні
конкретні
абстрактні

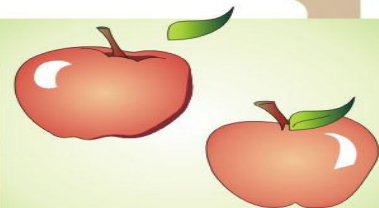
умовивід

індуктивний
дедуктивний
по аналогії

ОПЕРАЦІЇ МИСЛЕННЯ

АНАЛІЗ

Мисленний поділ предметів чи явищ на частини чи властивості (форма, колір, смак)

СИНТЕЗ

Мисленне об'єднання частин чи властивостей в одне ціле

ПОРІВНЯННЯ

Співставлення предметів, знаходження подібностей і відмінностей між ними

УЗАГАЛЬНЕННЯ

“Це фрукти” мисленне об'єднання предметів за їх загальними та істотними ознаками

АБСТРАГУВАННЯ

Виділення одних ознак і відволікання від інших (здійснюється на основі аналізу)

*солодке
їстівне
червоне
кругле*

Види мислення за формою існування

- **Наглядно – дійове** (практичне): задача вирішується безпосередньо в дії, практичній діяльності.

Характерне для дітей і вищих тварин

- **наглядно – образне** мислення пов'язане з конкретними образами, ситуаціями, змінами в них.
- **словесно – логічне** (абстрактне, теоретичне, понятійне) – оперування поняттями, судженнями, умовиводами. Задача вирішується в словесній (вербальній) формі.

За характером розумової діяльності виділяють:

- **Мислення каузальне** – причинно-наслідкове

Вірус грипу \rightarrow грип

Паличка tbc \rightarrow - туберкульоз

- **Мислення кондіціональне**

Враховуються умови виникнення того чи іншого явища

(грип -переохолодження

Tbc – неповноцінне харчування)

Типи мислення за стилем

- **Стандартне** (“трафаретне”) – відображає усталені віками істини: $2 \times 2 = 4$. Воно не приносить нічого нового для прогресу.
- **Оригінальне** – не змінює основні базові знання і фундаментальні положення, але об’єкти чи явища розглядаються з нової, недослідженої сторони. Допомагає оригінально розв’язати задачу.
- **Револьюційне** (парадоксальне) – докорінно змінює старі погляди і аксіоми. Теорія Коперніка, мораль Ісуса Христа, теорія відносності Ейнштейна.

Форми мислення

- Поняття – це відображення найбільш суттєвих, найбільш загальних властивостей і якостей предметів та явищ, виражене мовним знаком-словом: “дерево”, “людина”, “стіл”
- Судження – відображає істотні зв'язки між предметами і явищами:
 - вода гасить вогонь
 - не все те золото, що блищить
- Умовивід – висновок, зроблений з кількох суджень:
 - всі метали – провідники електрики
 - мідь – метал, мідь – провідник електрики.

Способи умовиводів:

- Індукція – рух думки від одиничних тверджень до загального знання.
- Дедукція – рух думки від більш загального до менш загального – (всі тіла при нагріванні розширюються, значить камінь теж розширюється)
- Аналогія – висновок, зроблений на основі подібності між об'єктами за певною ознакою.
- Інтуїція – стислий у часі, недостатньо усвідомлюваний безпосередній пізнавальний акт без попереднього логічного обмірковування.

Форми мислення

ФОРМИ МИСЛЕННЯ

по видах

наочно-дійове
абстрактно-логічне
наочно-образне

по характеру
вирішення
задач

теоретичне
практичне

по ступеню
розгорнутості

дискусійне
інтуїтивне

по ступеню
новизни і
оригінальності

репродуктивне
продуктивне
революційне

по причинино-
наслідкових
зв'язках

каузальне
кондиціональне

по характеру
суджень

особисте
загальнолюдське

Якості (продуктивність)

- Широта
- Конкретність
- Глибина
- Самотійність
- Критичність
- Гнучкість
- Послідовність
- Темп
- Стандартність чи оригінальність
- Дотепність
- Кмітливість
- Винахідливість

ІНІЦІАТИВНІСТЬ

КРИТИЧНІСТЬ

ШИРОТА

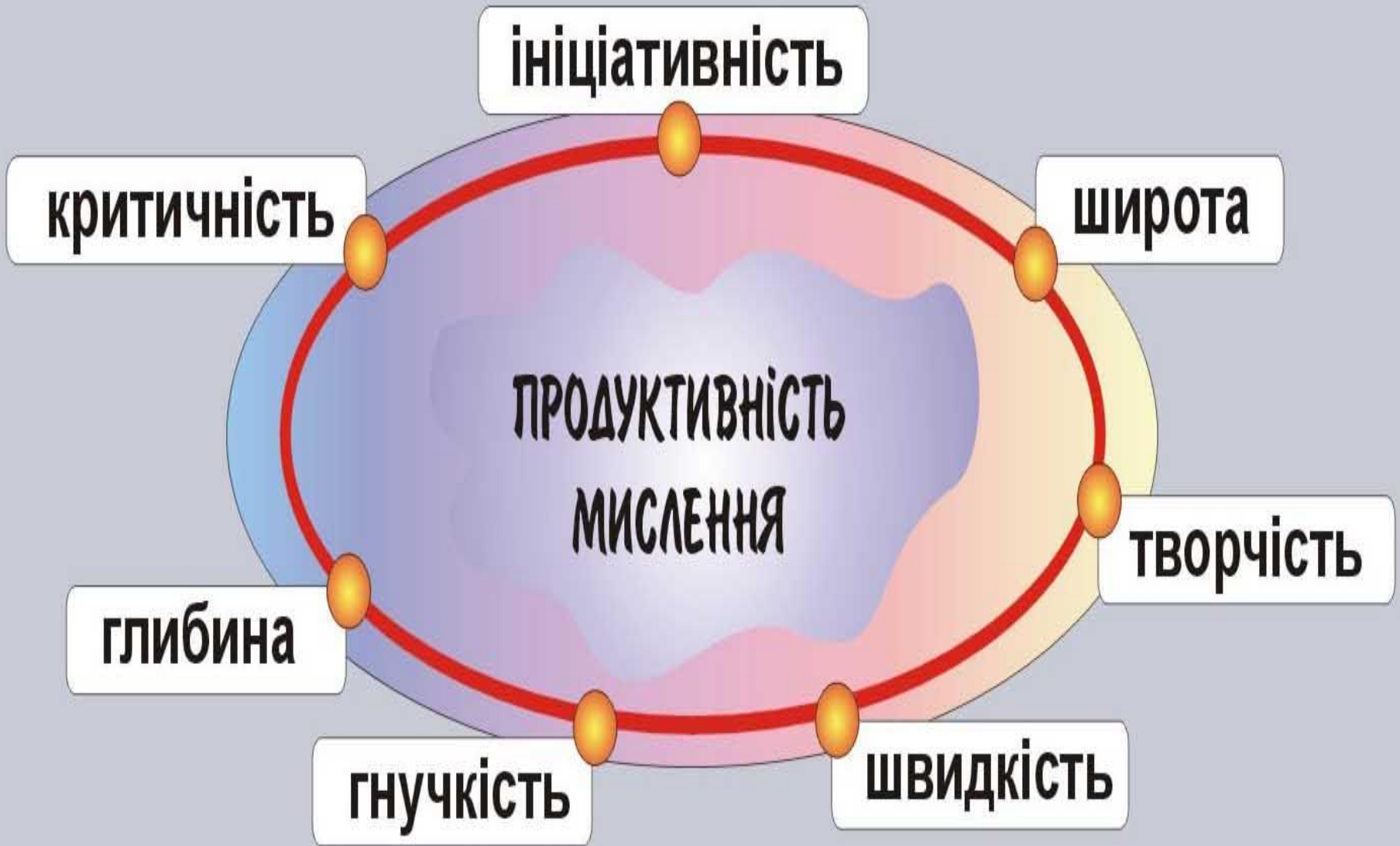
**ПРОДУКТИВНІСТЬ
МИСЛЕННЯ**

ТВОРЧІСТЬ

ГЛИБИНА

ГНУЧКІСТЬ

ШВИДКІСТЬ

Інтелект (розум) – сукупність знань та життєвого досвіду людини, можливість їх подальшого накопичення та використання на практиці.

Інтелектуальність – широта кругозору, загальної ерудиції.

Інтелігентність – культура вияву інтелекту та поведінки.

Дякую

за

увагу!